

ZAPISZ NOTATKĘ DO ZESZYTU I ODPOWIEDZ NA PYTANIA

► Bajka

- krótki, najczęściej wierszowany utwór, w którym bohaterowie (często zwierzęta, ale także ludzie i pojęcia abstrakcyjne) są alegorycznymi upostaciowaniami cech czy postaw, a pouczenie przyjmuje kształt morału.
- Do najwybitniejszych bajkopisarzy zaliczani są: Ezop z antycznej Grecji i Jean de La Fontaine z XVII-wiecznej Francji.

► Ważne!

- Można dostrzec, że bajki różnią się długością, choć są raczej niezbyt obszerne. Przyjmując za kryterium podziału rozmiary, dzieli się bajki na dwie odmiany: **epigramatyczną** (krótką, kilku- albo kilkunastowersową) oraz **opisową** (narracyjną).
- Morał zazwyczaj umieszczano na końcu bajki, ale zdarzają się dzieła, w których znajduje się on na początku albo wynika z całości utworu, jest przez tę całość zasugerowany.
- Bajka może składać się z samego monologu narratora, lecz często zawiera dialog lub dialogi, co sprawia, że utwór nabiera charakteru scenki dramatycznej.

➤ Na podstawie definicji wskaż dwie cechy bajki:

- ☐ dotyczy tematyki historycznej
- ☐ ma nie mniej niż 10 wersów
- ☐ kończy się morałem
- ☐ bohaterami mogą być zwierzęta
- ☐ nie zawiera dialogów

Ignacy Krasicki „Syn i ojciec”

Każdy wiek ma goryczy, ma swoje przywary:
Syn się męczył nad książką, stękał ojciec stary.
Ten nie miał odpoczynku, a tamten swobody:
Płakał ojciec, że stary; płakał syn, że młody.

➤ Pierwszy wers w bajce „Syn i ojciec” jest:

- ☐ Zawiązaniem akcji
- ☐ Podsumowaniem akcji
- ☐ Wstępem służącym charakterystyce postaci
- ☐ Uogólnieniem zawierającym morał

➤ Rzeczowniki syn i ojciec w drugim wersie, zaimki ten i tamten w trzecim i przymiotniki stary i młody zostały zestawione na zasadzie antytezy, czyli środka stylistycznego polegającego na:

- ☐ Zestawieniu dwóch elementów przeciwstawnych znaczeniowo
- ☐ Stopniowaniu słów według ich intensywności znaczeniowej lub ekspresywnej
- ☐ Wyolbrzymieniu, przejawskawieniu cech przedmiotów, osób, zjawisk
- ☐ Powtórzeniu tego samego słowa lub zwrotu na końcu kolejnych segmentów wypowiedzi

Ignacy Krasicki

Malarze

Dwaj portretów malarze słynęli przed laty:
Piotr dobry, a ubogi, Jan zły, a bogaty.
Piotr malował wybornie, a głód go uciskał,
Jan mało i źle robił, więcej jednak zyskał.
Dlaczegoż los tak różny mieli ci malarze?
Piotr malował podobne, Jan piękniejsze twarze.

Ignacy Krasicki, Malarze, [w:] tegoż, Bajki, przypowieści, satyry, Rzeszów 1986, s. 76.

❖ Do której z odmian bajki można zaliczyć "Malarzy"?

☐ Epigramatyczna

☐ Opisowa

❖ Gdzie w tej bajce pojawia się morał?

☐ na początku

☐ na końcu

☐ w środku

❖ Zaznacz cytaty, które odnoszą się do Jana, a które do Piotra:

☐ "[malował]piękniejsze twarze,,

☐ "mało i źle robił, więcej jednak zyskał"

☐ "dobry, a ubogi"

☐ "malował wybornie, a głód go uciskał,,

☐ "zły, a bogaty,,

☐ "malował podobne [twarze],,

❖ Policz sylaby poświęcone każdemu z malarzy. Ile ich jest?

❖ Określ prawdziwość poniższych stwierdzeń

- ☐ Autor znacznie więcej miejsca poświęcił Janowi, aby pokazać, jak nie należy postępować
- ☐ Autor więcej miejsca poświęcił Janowi, aby pokazać, jak należy postępować
- ☐ Autor obu malarzom poświęcił tyle samo miejsca.

❖ Nazwij sposób według którego autor zestawiał charaktery obu malarzy:

- ☐ Analogia
- ☐ Podobieństwo
- ☐ Symetria
- ☐ Dysproporcja
- ☐ Kontrast

❖ Jaka – twoim zdaniem – jest wymowa zakończenia bajki?

■ „Furman i motyl”

Ugrzązł wóz, ani ruszyć już się nie mógł w błocie;

Ustał furman, ustały i konie w robocie.

Motyl, który na wozie siedział wtenczas prawie,

Sądząc, że był ciężarem w takowej przeprawie,

Pomyślał sobie: „Litość nie jest złym nałogiem”.

Zleciał i rzekł do chłopca: „Jedźże z Panem Bogiem!”.

Najważniejszą cechą motyla z bajki „Furman i motyl” jest:

- A. szlachetność.
- B. mądrość.
- C. głupota.
- D. religijność.

Alegoria to:

- A. obraz mający poza dosłownym sens przenośny, jednoznacznie ustalony.
- B. każda metafora.
- C. uroczysty, bezpośredni zwrot do adresata.
- D. krótki utwór wierszowany o zwierzętach.

■ „Jagnię i wilcy”

Zawždy znajdzie przyczynę, kto zdobyczy pragnie:

Dwóch wilków jedno w lesie nadybali jagnię.

Już go mieli rozerwać; rzekło: „Jakim prawem?”

– „Smacznyś, słaby i w lesie”... Zjedli niezabawem.

Jak brzmi przesłanie bajki „Jagnię i wilcy”? Podaj numer wersu, w którym autor je zamieścił.